

"بازنگری دوره امانی و توطئه های انگلیس" یک اثر بی نظیر در تاریخ افغانستان

یکی از ویژه گی های پرداختن به کار تاریخ و تحقیقات تاریخی ، حوصله مندی برای رجوع به آرشیف های اسناد ومدارک سری ومحرم ودقت در جمع آوری اسناد تاریخی است. بدون حوصله مندی ودقت در تمیز دادن اسناد اصلی از اسناد جعلی،حقیقت از دروغ ، سره از ناسره ، واقعیت از خیالبافی وگرافه گونی ،ارانه یک کار تحقیقی بی عیب ویا کم عیب مشکل خواهد بود.

محقق و پژوهشگر وظیفه دارد تا برای کشف حقیقت تاریخ، با مراجعه به آرشیف های معتبر اسناد تاریخی- سیاسی دوره مورد مطالعه را با دقت تمام تحت بررسی قرار دهد و از میان انبوه عظیم اسناد کوتاه وطویل و ثقه وناثقه ومدارک مبالغه امیز یا بدون مبالغه، آنهایی را برگزیند که عاری از دروغ وگرافه ویا دارای احتمال کمترین دروغ باشد. وقتی این اسناد ومدارک جمع آوری گردید، محقق موضوع می باید در هنگام تدوین وتالیف این اسناد هر پدیده سیاسی - تاریخی را از ابعاد مختلف آن مورد بررسی قرار دهد. این ابعاد شامل شرایط زمان ومکان وعومل درونی وبیرونی ظهور یک پدیده میشود.

باید توجه داشت که هر پدیده سیاسی- اجتماعی وابسته به شرایط داخلی وخارجی و وابسته بزمان ومکان معین می باشد، همانگونه که یک پدیده مراحل ظهورو صعود خود را برطبق شرایط داخلی وخارجی می پیماید،به همان گونه نزول آن پدیده نیز وابسته به شرایط داخلی وخارجی وزمانی است. در دگر گونی های پدیده های سیاسی- اجتماعی هیچگاه یک بُعد مطلق پنداشته نمیشود، فقط با در نظر داشت ابعادچهارگانه است که یک پدیده شکل میگیرد وقوام می یابد ویا رنگ می بازد و از میان میرود. محقق می باید همه ابعاد را در بررسی های تاریخی مد نظر داشته باشد، چه گاهی بُعد خارجی بر بُعد داخلی تفوق دارد و زمانی بُعد داخلی بر بُعد خارجی در زمان ومکان معین موثرتر عمل میکند. مصداق های عینی این پدیده های سیاسی واجتماعی را میتوان در برخی از کشورهای عربی افریقا وشرق میانه از دو سال بدینسو مشاهده کرد.

شاید شرایط سیاسی -اجتماعی در کشورهای عربی بدتر وسخت از شرایط سیاسی اجتماعی کشور ما نباشد، ومردم ما از جهت فقر اقتصادی در سطح نازلتر از کشورهای مزبور قرار دارند، ولی از آنجائی که جامعه ما از لحاظ سواد وآگاهی ودانش سیاسی در سطح مردم تونس ومصر وسوریه نیستند، با در نظر داشت نقش حضور نیروهای بین المللی و استخبارات خارجی در کشور، مردم ما تاهنوز قادر به خیزش عمومی برضد استبدادجنایتکاران جنگی ومافیای دولتی غصب ملکیت های شخصی ودارائی های عمومی نشده اند.هرچند جوانه هایی از این نارضایتی عمومی در تظاهرات برخی از احزاب سیاسی (مثل حزب همبستگی) و(جوانان آزاد افغانستان) در ماه ثور امسال وسال پاره به مشاهده رسید که با راه اندازی تظاهراتی در کابل وهرات و ننگرهار ، تصاویر مجرمین جنگی ومتهم به جنایت علیه بشریت را به آتش کشیدند ونفرت وانزجار خود ومردم را نسبت به آنها ابراز داشتند، ولی هنوز شرایط داخلی وخارجی برای یک قیام عمومی برضد استبداد داخلی وسرنگونی رژیم فاسد ومافیگونه دولت کابل فراهم نیست.

با در نظر داشت همه شرایط بالا،شیوه پرداخت و بیان یک پدیده بزبان مورد استفاده نیز نقش ارزنده ای در افهام وتفهیم موضوع تحت بررسی دارد، بدون تسلط بر ادبیات معیاری زبان رسمی،تمام زحمات محقق برباد میرود.

با این مقدمه اکنون می آئیم برسر کتاب جناب داکتر زمانی زیر عنوان «بازنگری دوره امانی وتوطئه های

یکی از آثار پرارزش تحقیقی - تاریخی، کتاب «بازنگری دوره امانی و توطئه های انگلیس» می باشد که از سوی محقق و پژوهشگر نامدار کشور جناب داکتر عبدالرحمن زمانی در امریکا ابتدا بصورت مقالات پژوهشی نگارش یافته و سپس بصورت کتاب تألیف و به خوانندگان و علاقمندان تاریخ دوره امانی پیشکش گردیده است.

کتاب در ۹ فصل (و ۶۳۹ صفحه)، با یک پیشگفتار (۴ صفحه) از مؤلف، و یک تقریظ (۶ صفحه) از محقق حبیب الله رفیع مشاور علمی اکادمی علوم افغانستان، ۵۶۴ صفحه متن اصلی، ۳۸ صفحه ضمایم، ۱۸ صفحه فهرست منابع کتاب، ۶ صفحه فهرست نامهای رجال، ۳ صفحه زندگی نامه مختصر مؤلف، همراه با ۷۲ عکس و نقشه تاریخی از شاه امان الله و ملکه ثریا، و دیگر رجال ذیدخل در قضایای سیاسی افغانستان، از سوی موسسه نشراتی موسکا با قطع و صحافت اعلی در کاغذ درجه اول در جلال آباد افغانستان در اوایل سال ۲۰۱۳ (زمستان ۱۳۹۱ش) به چاپ رسیده است.

در صفحه اول بعد از معرفی مشخصات کتاب، عکس لوی غازی شهید میرزمان خان کنری، قوماندان جبهه چهارم جنگ استقلال، جد مؤلف دیده میشود که کتاب به نام نامی آن غازی مرد جان باز اهداء شده است. در صفحه اول پشتی کتاب، قصردارالامان قبل از تخریب با تصویر رنگه اعلیحضرت شاه امان الله و دو بیرق از افغانستان و انگلیس و در صفحه چهارم پشتی، تصویر نخستین قطار آهن در کابل نظر را جلب میکند که پیام تکانهنده ای در خود دارد. کتاب به زبان فارسی دری با سبک روان و ادبیات گیرا به نگارش آمده و خواندن آن لذتبخش و از لحاظ اطلاعات دست اول و ارائه اسناد محرم آرشیفی حکومت هند برتانوی در قرن بیستم بسیار دلچسپ و تحسین برانگیز است.

خوانندگان آگاه و بادرک سلسله مقالات محققانه و با ارزش تاریخی جناب داکتر زمانی در باره (توطئه های انگلیس علیه حکومت امانی) شاهد اند که این پژوهشگر عالی مقام با حوصله مندی و دلچسپی وطن پرستانه اسناد مربوط به تاریخ یک برهه بسیار مهم و عمداً کتمان شده را از روی اسناد محرم آرشیف های وزارت خارجه انگلیس در قرن ۲۰ از بریتش موزیم و همچنان موزیم آرشیف هند برتانوی با حوصله مندی قابل و صفی اقتباس و یاد داشت نموده و سپس از تلفیق و تألیف این اسناد مهم، مواد بسیار سودمند و آموزنده را مطابق معیارهای قبول شده تحقیق و پژوهش، بشکل مقالات علیحده با زبان روان و ادبیات گیرای دری با بیطرفی کامل مستند سازی نموده و برای ما و نسل های جوان کشور ارائه داده اند.

من از مطالعه هر فصل و هر عنوان کتاب مورد بحث کیف و لذت برده ام و نکات بکر و تازه زیادی در آن دیدم که برای من تازگی داشت و میتوان به عمق فاجعه ای که از سوی استعمار انگلیس بر جامعه ساده و پیاده و بیخبر از همه چیز ما نازل شده است، پی برد و بر بدبختی های جامعه خود اشک ریخت.

علت علاقمندی من به شاه امان الله از آنجا آب میخورد که در کودکی از ریشفیدان کمسواد یا بیسواد محل خود در نیمروز راجع به شاه امان الله و توجه او نسبت به مردم و استقلال کشور تعریف ها شنیده بودم ولی در دوران مکتب و لیسه و فاکولته در هیچ کتاب درسی و غیردرسی و در هیچ کنفرانس و گردهم آئی من چیزی در مورد کارنامه های شاه امان الله نخواندم و نشنیدم. تا آنکه کودتای ثور در ۱۳۵۷ نظام سلطنتی را سرنگون و بجای آن نظام دموکراتیک خلقی را مستقر ساخت. در سال اول کودتا در روزیاد بود از جشن استقلال از شاه امان الله و اینکه او استقلال افغانستان را از انگلیس حاصل کرده، کم کمک در سخنرانیها یاد میشد، ولی بعد از اولین سالگرد کودتای ثور از او نیز یاد نمیشد مگر در عهد کارمل ها بمناسبت سالگردهای استرداد استقلال از شاه امان الله بیشتر یاد آوری میگردد. فکر میکنم اینهم به خاطر آن بود که رهبران پرچمی خود را ادامه دهندگان راه مشروطه خواهان دوم و نامود میگردند و بدینسان میخواستند خوش بینی مردم را نسبت به رژیم خود که ادامه دهنده برنامه های شاه امان الله در جهت ترقی و تحول افغانستان بود جلب کنند.

در این دوران تاریخ مرحوم غبار نیز در خارج کشور تکثیر و به کابل آورده شد و مردم با خواندن آن از برنامه های اصلاحی شاه امان الله آگاهی پیدا کردند و کم کم در دل تحول طلبان و ترقی پسندان مهر آن شاه متجدد و آزادی خواه جا میگرفت. پس در دهه هشتاد قرن بیستم است که من شاه امان الله و عشق آتشین او را به استقلال و مردم افغانستان و نفرت شدید او را نسبت به استعمار انگلیس درک و احساس کردم و مهر و احترام او را در دل جادادم و سعی نمودم بیشتر او را ارج بگذارم. در ۲۰۰۲ در کشور سوئد اولین کتابم را در مورد «علامه محمود طرزی، شاه امان الله و نقش

روحانیت متنقد در ضدیت با تحولات اجتماعی « نوشتم و برای چاپ به پشاور فرستادم. این کتاب در سیمناری که در ۲۰۰۴ بمناسبت جشن استقلال در بن آلمان برگزار شده بود و جم غفیری از افغانان مهاجر با فرزندان آن شاه آزادی دوست: هندیه دافغانستان و انجنیر احسان الله دافغانستان نیز حضور داشتند، اقبال توزیع یافت.

بنابراین برای من ابجد خوان تاریخ دوره امانی و جنبش مشروطیت دوم، نوشته های تاریخی آقای داکتر زمانی، که با معیارهای قبول شده پژوهش های تاریخی ارائه شده، بسیار آموزنده و ارزشمند و یقین دارم که اگر غبار و فرهنگ و حیبی، هم زنده می بودند، به تجدید نظر نوشته های خویش در مورد دوره امانی می پرداختند و با بهره گیری از تحقیقات سودمند جناب داکتر زمانی، نوشته های خویش را کاملتر و مستندتر میکردند. امیدوارم داکتر صاحب حسن کاگر نیز که در سالهای اخیر او نیز کتابی زیر نام "د پاچا امان الله و اکمنی ته یوه نوی کتنه" نوشته است، و در آن اشاراتی دارد مبنی بر اینکه وی هیچ سندی را از سوی انگلیسها ندیده است که در آن بر سقوط شاه امان الله تذکری رفته باشد، با مرور بر این کتاب محققانه آقای زمانی بر کتابش تجدید نظر نماید و برفع کاستی هایش بپردازد.

داکتر زمانی در دو سال اخیر پیرامون توطئه های انگلیس بر ضد رژیم امانی مقالات تحقیقی فراوانی نوشته اند که سرانجام از تلفیق و توحید آنها کتاب قطور و بی نظیری به میان آمد که اکنون در دسترس اهل مطالعه و کتاب قرار دارد و بخشی مهمی از آن مقالات قبلاً در پورتال افغان جرمن آنلاین به خوانندگان ارائه شده است. این همه کار و این همه دقت برای پیدا کردن سرنخ (سرکلافه) اصلی در پیوند با دسایس انگلیس بر ضد نهضت امانی، واقعاً وقت و حوصله و شکیبایی عالمانه می خواهد که از توان هر کسی پوره نیست و خوشبختانه که داکتر زمانی ظرفیت و استعداد و شایستگی بر آوردن یک چنین کار سترگ را داراست و از پس انجام آن بدرستی قابل وصفی برآمده است و می باید آنانی که چشم حق بین و زبان حقیقت گو و دل و دماغ منصف دارند، از زحمات طاقت فرسا و بدون مزد و پاداش آقای داکتر زمانی، قدر دانی نمایند و او را مورد نوازش معنوی خویش قرار دهند و از اظهار تشکر و نثار شادباش های خویش دریغ نورزند.

من انجام این کار پرمشقت و توان فرسا را برای جناب داکتر زمانی تبریک میگویم و توفیقات مزید وی را در راه بسر رساندن کارهای بیشتر از این دست خواهانم. نسل های جوان کشور با مطالعه این کتاب و یا سلسله مقالات داکتر زمانی در پورتال افغان جرمن آنلاین، میتوانند به بیخ و ریشه دسایس استعمار انگلیس و بدبختی های که دامنگیر جامعه و ملت ما شده است بیشتر پی ببرند و در پیکار خود با استعمار و استبداد نباید فریب دسایس هیچ اجنبی را بخورند و مثل یک تن واحد برای عمران و آبادانی میهن خویش کار نمایند و خرد و تجربه خود را در راه رفاه و آزادی فردی و اجتماعی خود بکار گیرند.

قدر شناسی و تقدیر از کار محققان و پژوهشگران هموطن در داخل و خارج، از سوی مسئولان نهادهای علمی و اکادمیک داخلی کار بسیار بجا و معقول و تشویق کننده است و هیچ ضرری متوجه دیگران نمیکند بلکه نمایانگر درجه عالی تشخیص خوب از بد و اخلاق قدر شناسی دانشمندان موسسات علمی کشور از زحمت کشی سایر هموطنان در بیرون از آن موسسات خواهد بود.

اعتراف می کنم که من تا کنون نظیر این کار پرمشقت تحقیقی را از سوی هیچ تاریخدان و تاریخ نگار و از سوی هیچیک از استادان تاریخ در پوهنتونهای افغانستان ندیده ام و اگر بجای رئیس پوهنتون کابل و یا رئیس اکادمی علوم افغانستان می بودم، بخاطر تنها همین کار داکتر زمانی، سند دکتورای افتخاری تاریخ را از مقامات ذیصلاح دولت افغانستان حاصل میکردم و به وی اهدا مینمودم تا تصور میشد که وجدان قضاوت هموطنانش بیدار است و قدر کارهای مفید و سودمند را میدانند.

من خود را خوشبخت میدانم که با یک چنین هموطن دانشمند و دقیق النظر و پرحوصله هم عصر و آشنا هستم و از صحبت ها و تحقیقات سودمندشان بهره برده ام و تا حد ممکن آنها را به دیگران انتقال داده ام.

من این کتاب را یک دست آورد بزرگ علمی-تحقیقی برای هموطنان خود در قرن ۲۱ می شمارم و گفتنی های زیادی در باره محتوای آن دارم که آنها را به فرصت دیگر میگذارم و امیدوارم امروز زیاد دور نباشد که با گلچینی از فراز

های کتاب بتوانم به معرفی بیشتر محتوای آن پردازم.

آثار دیگر تاریخی این مولف گرانقدر، از جمله "جنگ استرداد افغانستان، جبهه فراموش شده چترال وکنز، حقایق نهفته و حرف های ناگفته جبهه چهارم" و نیز «په آزدرحد کی خپلواکی غوشتونکی مبارزی او دموندو په مشهور غزاگانو کی دغازی میرزماخان کنری ونده»، و سائر آثار شان از ارج فراوان برخوردارند. به امید موفقیت های بیشتر شان در عرصه تولیدات فرهنگی و اجتماعی و طبی کشور.

پایان

تعداد صفحات: ۴ از ۴

افغان جرمن آنلاین شما را صمیمانه به همکاری دعوت می نماید. لطفاً به آدرس ذیل با ما تماس بگیرید maqalat@afghan-german.de
نوت: مسئولیت املائی و انشائی نوشته ها به دوش خود نویسنده میباشد، خواهشمندیم مطلب خود را بعد از غور کامل بما ارسال بدارید.